

POSUDEK DIPLOMOVÉ PRÁCE

Kontakty rodiny a školy na škole malotřídního typu

AUTORKA: Šárka LÍVANCOVÁ

VEDOUcí PRÁCE: PhDr. Zuzana HADJ MOUSSOVÁ

Ve své diplomové práci se zabývá autorka zdánlivě pedagogickým tématem, ve skutečnosti však přibližuje pedagogickou tematiku z hlediska psychologických souvislostí spolupráce rodiny a školy. Velmi často slyšíme výzvy k prohloubení této spolupráce jako řešení celé řady aktuálních problémů současné školy, v praxi se však spíše setkáváme se vzájemnou nedůvěrou, nezájmem z jedné i druhé strany a někdy až s nepřátelským postojem. Posuzovaná diplomová práce dokládá, že spolupráce je nejen možná, ale i přínosná, i když samozřejmě vyžaduje úsilí i ochotu jak na straně školy tak i rodiny.

V teoretické části práce autorka přibližuje nejdříve instituci školy s důrazem na první stupeň základní školy, popisuje také zvláštní typ školy malotřídní neboli neplně organizované. Tento typ škol byl v nedávné minulosti prakticky odsouzen k zániku hlavně z ekonomických důvodů, ale jak autorka dokládá, díky vývoji v Evropě se ukazuje, že tyto školy mají své opodstatnění. V dalším textu přechází k problematice psychologické, zabývá se charakteristikami mladšího školního věku, dále pak vlivy prostředí, ve kterém žák žije - rodinou i školou a porovnává rodinnou a školní socializaci. Závěr teoretické části pak tvoří analýza vztahu mezi rodinou a školou a různými podobami těchto vztahů.

K diskusi této části práce:

Z charakteristik dítěte mladšího školního věku věnuje autorka pozornost citovému a morálnímu vývoji, autoregulaci a sociálním vztahům. Jedná se tedy o výběr z možných charakteristik, což je samozřejmě přípustné, bylo by však vhodné tento výběr zdůvodnit.

Ve výzkumné části práce se autorka zaměřuje přímo na zkoumání jedné malotřídní školy, přesněji nejen školy, ale i širšího okolí celé obce, ve které škola působí. Jako metodu zvolila analýzu dokumentace školy, pozorování a rozhovory. Popisuje nejdříve školu z institucionálního hlediska - velikost, pedagogický sbor, žactvo, organizaci vyučování apod. Hlavní pozornost autorky je však zaměřena na komunikaci mezi rodinou a školou. Nejprve popisuje formy organizované, v podobě různých aktivit (třídní schůzky, cílené kontakty učitele s rodiči apod.), dále pak sleduje do jaké míry jsou ve vztahu rodin a školy zastoupeny. V této části se specifika malotřídní školy příliš neprojevuje, o to zajímavější je další kapitola, kde autorka popisuje formy komunikace, které jsou specifické pro

malotřídní školu vzhledem k jejímu začlenění do obce a především k neformálním kontaktům mezi učiteli a rodiči. Zde se zřetelně ukazují výhody malotřídní školy, tvořící integrální součást sociálního života obce. Učitelé a rodiče nejsou jen zástupci dvou potencionálně zneprátelených stran, jsou také sousedy, spoluobčany, setkávají se na ulici, v obchodě a při různých akcích (viz význam o.s. Prokop), znají se často léta a případně i přáteli. Tato blízkost umožňuje řešit řadu problémů mimo oficiální rámec školy, čímž vzniká mezi oběma stranami lepší porozumění a snižuje se napětí. Řešení sice nemusí být snazší, ale v každém případě je méně příležitostí ke vzniku konfliktů a více ochoty k hledání pozitivního východiska. Autorka popisuje v záznamech z pozorování případy, kdy učitel v podstatě svým působením funguje jako poradce, rodiče mu důvěřují právě proto, že ho znají a že vědí, že žije stejným způsobem jako oni. Přínos této diplomové práce vidím mimo jiné také v tomto poukazu na význam začlenění školy do sociálního prostředí, kterému se u nás nevěnuje dostatečná pozornost (na rozdíl od zkušeností z ciziny - viz např. systematická práce se sociálním okolím v případě francouzských ZEP).

K diskusi k této části práce:

Autorka v závěru cituje M. Rabušicovou, že pedagogické fakulty nepřipravují dostatečně budoucí učitele na komunikaci s rodiči a dalšími sociálními partnery. Vyplynají z výsledků diplomové práce nějaké další podněty? Bylo by možné případně uvažovat i o adaptaci role psychologa (školního, poradenského) ve směru naznačeném nálezy výzkumu?

Posuzovaná diplomová práce představuje sondu do života konkrétní školy a přináší řadu podnětných zjištění. Autorka prokazuje schopnost pracovat s literaturou i v terénu při zjišťování potřebných dat. Ke zpracování bych chtěla upozornit na způsob, jakým autorka propojuje teoretickou a výzkumnou část, když i do teorie začleňuje části rozhovorů s učiteli. Tím se teoretické poznatky dostávají do přímé souvislosti se zkušenostmi učitelů v praxi, aniž by to snižovalo odbornou úroveň výkladu.

Práce odpovídá nárokům, kladeným na diplomové práce a proto ji doporučuji k obhajobě.

V Praze 15.9.08